

Lappohjassa oli kolme verotilaa 1700-luvun lopussa, Sågars, Borgans ja Grabbers.

Kylän pellot olivat mullansekaista hiekkamaata, mutta hyvin kivisiä ja paikoittain savipitoisia. 1790-luvun lopussa Hankoon alettiin rakentaa linnoitusta ja silloin Lappohjassakin, kuten niemen muissakin kylissä, oli kestikievari. 1800-luvun lopulla Lappohjaan rakennettiin satama, jonka kautta kuljetettiin puutavaraa ja joka 1910-luvun alussa toimi myös Venäjän laivaston satamana. Sataman ympärille kasvoi elinvoimainen Lappohjan kylä.

Toisen maailmansodan jälkeen Lappohjaan asettui uusia teollisuuslaitoksia, joista suurimmat ovat nykyiset Rautaruukki Oy Metaform, Oy Visko Ab ja Fundia Fire Oy Ab Koverhar. Teollisuuslaitokset toivat Lappohjaan uusia asukkaita, joista suuri osa tuli Itä- ja Pohjois-Suomen muuttotappioalueilta.

Tenholan kunnasta liitettiin Hangon kaupunkiin kuntauudistuksen yhteydessä 1.1.1977 Lappohjan ja Sällvikin kylät sekä Koverharin yksinäistalo. Samalla alueet liitettiin myös kirkollisesti Hankoon. Jo 1968 Hangon seurakunnilta oli tiedusteltu niiden mielipidettä kuntauudistuksesta ja seurakunnat tukivat sitä mm. siksi, että uusien alueiden suomenkielisellä väestöllä olisi siten mahdollisuus kuulua suomenkieliseen seurakuntaan. Lisäksi Hangossa oli Hankoniemen ainoa suomenkielinen oppikoulu ja Lappohjan suomenkieliset nuoret kävivät muutenkin rippikoulunsa Hangon iltarippikoulussa. Kuntaliitoksessa seurakunnat saivat 1.227 uutta jäsentä, jotka jakaantuivat melko tasaväkisesti kieliryhmien kesken.

Lappohjan kirkko

Evankelisella herätysliikkeellä oli vankka jalansija Lappohjan kylässä 1900-luvun alussa. Evankeliumiyhdistys oli rakentanut rukoushuoneen Hankoon 1906–1908 ja 1909 ryhdyttiin keräämään varoja Lappohjan rukoushuonetta varten. Piirustukset saatiin ilmaiseksi rakennusmestari K.F. Bergmanilta, joka oli suunnitellut rukoushuoneen myös Oulunkylään. Kivimies Fridolf Ellenberg teki perustustyöt talvella 1909–1910 ja lähiympäristön metsänomistajat lahjoittivat hirsistä niin paljon, että päästiin ikkunakorkeuteen. Otalammelta ostettiin lisää hirsistä ja seinät saatiin valmiiksi. Yhdistyksen niukan rahatilanteen vuoksi rakennuksen iso sali valmistui vasta 1913, jolloin rukoushuone vihittiin käyttöönsä. Seuraavana vuonna ensimmäisen maailmansodan puhjettua rakennus joutui venäläisten joukkojen haltuun ja 1918 sitä hallitsivat saksalaiset joukot. Viimeistelytyötä tehtiin vielä 1930-luvulla.

Rakennus on pohjakaavaltaan yksinkertainen, suorakaiteen muotoinen, jyrkähköllä harjakatolla varustettu hirsirakennus. Rakennuksen seiniä jäsentävät suuret ruutuikkunat ja pitkillä sivuilla tukipiirut. Idänpuolella olevaa sisäänkäyntiä on korostettu katolla olevalla frontonilla. Venäläisenä vuokra-aikana 1940–1941 rakennus oli neuvostosotilaiden elokuvateatterina ja vaurioitui jatkosodan pommituksissa granaattitulesta. Rakennus kunnostettiin sotien jälkeen. Hangon evankelisluterilaiset seurakunnat vuokrasivat rukoushuoneen 1980 ja ostivat sen 80.000 mk:n hintaan 1982. Samana vuonna rukoushuone korjattiin. Seinät ja katto peitettiin kipsilevyillä ja pinnat maalattiin. Ikkunat korjattiin ja lattia hiottiin ja lakattiin. Lisäksi rakennukseen asennettiin sähkölämmitys. Seuraavana vuonna rakennuksen ulkokatto korjattiin ja maalattiin. Työt suoritti Rolf Randströmin maalausliike.

Rakennuksen käytöstä syntyi erimielisyyksiä kieliryhmien kesken. Suomenkieliset halusivat saneerata rakennuksen monikäyttöiseksi seurakuntataloksi, kun taas ruotsinkieliset halusivat säilyttää rakennuksen entisellään, eli niin, että alakerrassa olisi kirkkosali ja yläkerrassa vahtimestarin asunto. Ongelma ratkaistiin siten, että alakerran suuri kirkkosali jaettiin paljeseinällä kahteen osaan, jolloin toinen puoli sisustettiin kirkkosaliksi ja toinen seurakuntasaliksi. Paljeseinän avulla tilat voitiin kuitenkin yhdistää. Alttari säilytettiin kiinteänä. Pienempi sali sisustettiin kokoushuoneeksi rippikoululaisten, piirien ja pienryhmien käyttöön. Yläkertaan sijoitettiin vahtimestarin/emännän sosiaalitalat ja hengellisen työntekijöiden toimisto ja sosiaalitalat. Kokonaisurakkasumma oli 390.000 mk. Rakennustekniset työt teki Ky Korjauspalvelu Pentti Arlin, LVI-työt Oy Pentti Hietanen ja sähköasennukset Oy E. Sundström Ab. Töiden valvojaksi nimitettiin Nils Welander. Korjaukset valmistuivat 1984 ja samana vuonna kirkkoon hankittiin myös uudet kalusteet. Porvoon hiippakunnan piispa Erik Vikström vihki kirkon uudelleen käyttöön 9.6.1984. Kirkon viereen rakennettiin Lappohjan piirineuvoston esityksestä autojen paikoitustila 1988.

Lappohjan siunauskappeli

Tenholan seurakunta rakensi siunauskappelin Lappohjan hautausmaalle 1972, jolloin rakennuskustannukset olivat 240.000 mk. Arkkitehti Lars Rejström oli suunnitellut rakennuksen, joka oli tasakattoinen tiilirakennus ja pinta-alaltaan 119 m². Yhteinen kirkkovaltuusto asetti 11.3.1977 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää kappelin ja hautausmaan siirtämistä Hangon seurakuntien haltuun. Työryhmään valittiin Hangosta kaupunginjohtaja, varatuomari Karl-Ove Berglund ja kirkohallintokunnan puheenjohtaja Kurt Lindström sekä Lappohjasta kirvesmies Henry Fagerström. Aluksi seurakunnat vuokrasivat kappelin ja hautausmaan. Tenholan seurakunnan vahtimestari huolehti kappelista ja hautausmaasta ja Tenholan seurakunnan kanssa tehtiin sopimus, jonka mukaan Hangon seurakunnat maksoivat 2/3 Tenholan seurakunnan vahtimestarin palkasta koska myös Skogbyn ja Harparskogin asukkaat käyttivät kappelia ja hautausmaata. Sopimus oli voimassa vuoden 1977 loppuun. Tämän jälkeen Lappohjan vainajat kuljetettiin Hangon seurakuntayhtymän kustannuksella siunattavaksi Hangon siunauskappeliin ja sen jälkeen haudattavaksi Lappohjan hautausmaalle, kunnes Lappohjan kappeli ja hautausmaa 1.6.1981 siirtyivät Hangon seurakuntayhtymän omistukseen.

Kertakorvaus Tenholan seurakunnalle oli 175.000 mk ja sopimuksen mukaan tuolloin Tenholaan kuuluneet Skogbyn ja Harparskogin kylät saivat käyttää kappelia ja hautausmaata samoin ehdoin kuin Hangon seurakuntien jäsenet. Vuonna 1981 kappelin kellariin tehtiin lisärakennus, johon sijoitettiin sosiaali- ja varastotilat. Piirustukset laati rakennusmestari Nils Welanders ja työt teki Rakennusliike V. Welanders Ky ja sähkötyöt Hangon Sähkö Oy. Vuonna 1983 siunauskappeliin hankittiin uudet urut ja kappelin vanhat urut siirrettiin Lappohjan kirkkoon.

Ensimmäinen jumalanpalvelus siunauskappelissa järjestettiin 16.1.1977. Jumalanpalveluksia järjestettiin kerran kuukaudessa ja siunauskappelin lisäksi niitä pidettiin myös Sjömanron kirkkosalissa. Siunauskappeli oli kuitenkin liian pieni jumalanpalvelustilaksi ja vuodesta 1980 jumalanpalvelukset on järjestetty evankeliumiyhdistyksen rukoushuoneella, joka sijaitsee keskeisellä paikalla Lappohjan kylässä.

Hautausmaan kappelin ja hautausmaan tulevaisuus olivat uhattuna, koska syyskuussa 2003 puolustusvoimat löysivät hautausmaalta räjähtämättömiä ammuksia. Ne olivat peräisin jatkosodan ajalta, jolloin alue oli kovien pommitusten kohteena kesällä ja syksyllä 1941. Ammusten löytämisen jälkeen hautausmaalla ei suoritettu hautauksia, kunnes 3.12.2003 yhteinen kirkkoneuvosto päätti mahdollisimman nopeasti kunnostaa uuden arkkuhaudoille tarkoitetun alueen. Kappeli päätettiin myös säilyttää. Lappohjan kylän asukkaat vastustivat yksimielisesti hautausmaasta luopumista.

Teksti:

Marketta Wall

Julkaisija:

Hangon seurakuntayhtymä

Lähteet

Hangon seurakuntien arkisto:

Gemensamma kyrkofullmäktige, protokoll, pöytäkirjat 1962–1977.

Representantskapet, Edustajisto, protokoll, pöytäkirjat 1978–2004.

Kyrkoförvaltningsnämnd, Kirkkohallintokunta, protokoll, pöytäkirjat 1962–1977.

Gemensamma kyrkorådet, Yhteinen kirkkoneuvosto, protokoll, pöytäkirjat 1978–2004.

Hangö kyrkliga samfällighet. Inventarieförteckning 1999–

Painetut lähteet:

Ekström, Birgitta, toim: Maailman valo, Hangon hengellisen elämän ilmaisumuotoja. Hangon museon julkaisusarja n:o 11. Hanko 1992.

Ekström, Birgitta: Hanko. Vuosiluvut kertovat. Hangon museon julkaisusarja n:o 18. Huhmari 1997.

Lehto, Tiina: Hangon rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema. Byggnadskultur och kulturlandskap i Hangö. Ekenäs 1989.

Nicula, Oscar: Tenala och Bromarv socknars historia I-II. Helsingfors 1938.

Wall, Marketta: Temppelel seisoo kauniina ja valoisana kunnaallaan. Hangon kirkon ja seurakunnan historian vaiheita. Helsinki 2007.